

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ DAİRE

ARTUN VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE
(Başvuru no. 33239/96)

KARAR

STRAZBURG

2 Şubat 2006

Sözkonusu karar AİHS'nin 44§2. maddesi uyarınca kesinlik kazanacaktır. Ancak ,şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.

Artun ve Diğerleri/Türkiye davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Üçüncü Daire),
Sn. B.M. ZUPANČIČ, *Başkan*,
Sn. J. HEDIGAN,
Sn. R. TÜRMEK,
Sn. C. BÎRSAN,
Sn. M. TSATSA-NIKOLOVSKA,
Sn. R. JAEGER
Sn. E. MYJER, *yargıçlar*,
Ve *Bölüm Sekreteri* Sn. V. BERGER'in katılımı ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
Heyeti olarak toplanmış,
12 Ocak 2006 tarihindeki gizli görüşme sonucunda,
Yukarıda anılan tarihte benimsenmiş olan aşağıdaki karara varmıştır:

USULİ İŞLEMLER

1. Davanın nedeni, beş Türk vatandaşı Ali Artun (9 Ağustos 2000 tarihinde vafatı üzerine yerini, varisleri Selvi Artun, Kemal Artun, Kenan Artun, Ercan Artun ve Nimet Artun almıştır), Hıdır Sevim (24 Ocak 2005 tarihinde gerçekleşen vafatı üzerine başvurusunu, Ali Sevim takip etmiştir), Sevim Güloğlu, Sinan Güloğlu, Zeynel Güloğlu ve Mazlum Artun'un ("başvuranlar"), 5 Eylül 1996 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") eski 25. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yaptığı başvurudur (başvuru no. 33239/96).

2. Adli yardım verilen başvuranları, görevini İstanbul'da ifa etmekte olan avukat Ö. Kılıç temsil etmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet"), AİHM huzurundaki dava için bir Ajan tayin etmemiştir.

3. Başvuranlar, Devlet güvenlik güçlerinin evleri ve eşyalarını yakıp yıktığını ve Tunceli İli'ndeki Ovacık İlçesindeki Tepsili Köyü'nde bulunan yaşama alanlarını terketmek zorunda bıraktıklarını öne sürmüştür. AİHS'nin 3, 5, 6, 8, 13, 14 ve 18. maddelerinin ve 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmiş olduğunu ileri sürmüşlerdir.

4. Başvuru, AİHS'ye ek 11 No.lu Protokol'ün yürürlüğe girdiği 1 Kasım 1998 tarihinde AİHM'ye havale edilmiştir (11 No.lu Protokol'ün 5 § 2. maddesi).

5. Başvuru ile ilgili olarak AİHM'nin Dördüncü Dairesi görevlendirilmiştir (AİHM İç Tüzüğü'nün 52§1. maddesi). Söz konusu Daire içinde, davayı değerlendirecek Heyet (AİHS'nin 27§1. maddesi) İç Tüzüğü'nün 26§1. maddesinde öngörüldüğü üzere oluşturulmuştur.

6. 2 Eylül 2003 tarihli bir kararla AİHM, başvurunun kabuledilebilir olduğuna karar vermiştir.

7. Başvuranlar ve Hükümet, esaslar üzerine görüşlerini sunmuşlardır (İç Tüzük, madde 59 § 1).

8. 1 Kasım 2004 tarihinde AİHM, Dairelerinde değişiklik yapmıştır (İç Tüzük, madde 25§1). Dava ile ilgili olarak yeni oluşturulan Üçüncü Daire görevlendirilmiştir (İç Tüzük, madde 52§1).

OLAYLAR

I. DAVA OLAYLARI

9. Başvuranların tümü Türk vatandaşlarıdır. Söz konusu başvuruya yol açtığı iddia edilen olayların gerçekleştiği tarihte Tepsili Köyü'nde yaşamaktadırlar. 6 Temmuz 2001 tarihli bir mektupla başvuranların avukatları AİHM'ye, Ali Artun adındaki başvuranın, 9 Ağustos 2000 tarihinde ölmüş olduğunu ve varisleri Selvi Artun, Kemal Artun, Kenan Artun, Ercan Artun ve Nimet Artun'un başvuruya devam etmek istediklerini bildirmiştir. Hıdır Sevim de 24 Ocak 2005 tarihinde ölmüş ve varisleri, kendi adlarına başvuruya devam etmesi için Ali Sevim'in adını vermişlerdir. Dava olayları, taraflar arasında ihtilaflıdır ve aşağıda kaydedildiği şekilde özetlenebilir.

A. Başvuranların olaylar hakkındaki görüşleri

10. 1994 senesi Ekim ayına kadar başvuranların tümü, o zamanlar olağanüstü hal bölgesi olan Tunceli İli'nde Ovacık İlçesindeki Tepsili Köyü'nde yaşamaktaydılar. 1994 senesinde, bölgede terör eylemleri söz konusu olmuştur. 1980li yıllardan itibaren bölgede, güvenlik güçleri ve Kürt özerkliği yanlısı Kürt nüfusunun belirli kesimleri, özellikle PKK mensupları (*Kürt İşçi Partisi*) arasında şiddetli bir çatışma devam etmiştir. Başvuranın köyünde yaşayan köylülerin, "teröristlere yardım ve yataklık" etmelerinden şüphe edilmiştir ve dolayısıyla, köy civarında bulunan jandarmalar tarafından sıkı şekilde ve sıklıkla kontrol edilmişlerdir.

11. 3 Ekim 1994 tarihinde güvenlik güçleri, Tepsili'nin etrafını sarmıştır ve köylüleri, köy meydanında toplamıştır. Küfürlü kelimeler kullanarak köyün, bir daha dönülmemek üzere boşaltılacağını belirtmişlerdir. Başvuranlar, yanlarında taşıyabilecekleri eşyalarını almışlar ve köyü terketmişlerdir. Boşaltmadan hemen sonra askerler, evleri ve ekinleri ateşe vermiştir.

12. Ali Artun, Mazlum Artun, Zeynel Güloğlu ve Hıdır Sevim geçici olarak, Ovacık yakınlarında önceden kurulmuş Devlet olağanüstü hal bölgesine, Sinan Güloğlu da Çakmaklı Köyü'ne taşınmıştır.

13. Olayı müteakiben başvuranlar, Ovacık Cumhuriyet Savcılığı'na köylerinin, jandarmalarca yakılıp yıkıldığı hususunda şikayette bulundukları şahsi dilekçeler sunmuştur. Dilekçelerinin cevap verileceği adres için geçici adreslerini belirtmişlerdir.

14. Dava, güvenlik güçlerinin iddia edilen eylemlerine ilişkin yürütülen soruşturma ile ilgili olduğu için Ovacık Cumhuriyet Savcısı, bir yetkisizlik kararı çıkarmış ve Memurin Muhakematı Kanunu bağlamında dilekçeleri, Ovacık'ta bulunan Bölge Valiliği'ne havale etmiştir.

15. Bölge Valisi, Ovacık Jandarma Karakolu'na bir mektup göndermiş ve başvuranların iddialarına ilişkin bilgi istemiştir.

16. 1 Kasım 1994 tarihli bir mektupta Jandarma Komutanı, Bölge Valisi'ne güvenlik güçlerinin, bölgedeki operasyon sırasında hiçbir evi yakmadığını bildirmiştir. Dolayısıyla 9

Aralık 1994 tarihinde Ovacık İdare Kurulu, jandarmalar aleyhindeki cezai takibatı durdurma kararı almıştır.

17. 25 Ekim 1995 tarihinde Ovacık Bölge Valisi, başvuranlara bir mektup göndermiştir. Ovacık Jandarma Komutanı'nın 1 Kasım 1994 tarihli mektubuna dayanarak iddialarının kendisini tatmin etmediğini açıklamıştır. Danıştay'ın içtihatına göre, suçlanan memurun kimliği belirlenene kadar hiçbir soruşturma yapılamayacağını açıklamıştır. Bu nedenle, yetkili makamların iddia edilen olaylara ilişkin bir soruşturma başlatmadıklarını belirtmiştir.

18. 15 Şubat 1996 tarihinde OHAL Bölge Valisi'nin yukarıda kayıtlı mektubu, boşaltılan Tepsili Köyü'nün eski muhtarı olan Ali Artun'a tebliğ edilmiştir. Mektupta yetkili makamların, başvuranların yeni adreslerini bulamadıkları ve bu nedenle Ali Artun'dan, köyün muhtarı olarak, mektubu diğer dilekçe sahiplerine de göndermesinin istenmiş olduğu belirtilmektedir. Başvuranlar, OHAL Bölge Valisi'nin mektubundan yakınları ve daha sonraki aşamada tanıdıkları aracılığı ile haberdar olmuştur.

B. Hükümet'in olaylara ilişkin görüşleri

19. 1994 senesinde PKK mensupları, Ovacık Bölgesi köylerinde bir propaganda kampanyası başlatmıştır. Söz konusu köylerden genç erkekleri kaçırmışlar ve onları, organizasyona katılmaya zorlamışlardır. PKK militanları, köylülere tehditte bulunmuş ve onları taciz etmiştir. Köylüler, PKK tarafından uygulanan baskılar sonucu evlerini terk etmiştir.

20. Yetkili makamlarca yürütülen soruşturma, başvuranların evlerinin, güvenlik güçleri tarafından değil, askeri üniforma giyen teröristler tarafından yakılmış olduğunu göstermiştir. Yetkili makamlara verdikleri ifadelerinde başvuranlar, işlendiği iddia edilen suçun faillerinin kimliklerini verememiştir.

C. Taraflarca sunulan dokümanlar

21. Taraflar, iddialarını kanıtlamak amacıyla birçok doküman sunmuştur. Söz konusu dokümanlar, ilgili kısımlarıyla, aşağıda kaydedildiği şekliyle özetlenebilir.

1. Başvuranlar tarafından sunulan dokümanlar

(a) 29 Haziran 2001 tarihli zarar beyan tutanağı

22. Başvuranlar, Sinan Güloğlu, Süleyman Ersiz, Mazlum Artun, Zeynel Güloğlu ve Ercan Artun, Zeynel Güloğlu'nun Tepsili Köyü'ndeki kovanlarının ve 1,000 kilogram balın imha edilmesinden dolayı mali zarara uğradığı iddia edilen 29 Haziran 2001 tarihli bir protokol sunmuştur.

(b) İnsan Hakları Vakfı'nın yıllık raporları ("TIHV")

23. İnsan Hakları Vakfı, genel merkezi Ankara'da olan bir sivil toplum kuruluşudur. 1993 tarihli raporunda, 1990 senesinden 1993 senesine kadar, 913'ten fazla köy ve mezranın boşaltılmış olduğu rapor edilmiştir. 1993 tarihli Rapor, köy boşaltmanın 1993 senesinde hızlandırıldığı ve çoğunlukla, köylülerin köy korucusu olarak hizmet vermeyi reddettiği köylerin hedef alındığı ileri sürülmüştür.

24. TIHV'nın 1994 tarihli raporunda, Hükümet politikasının, köy boşaltmaların ve tahriplerin nedeninin, PKK terörü, yoksulluk ve doğal güçler olduğunu ileri sürmek olduğu belirtilmektedir. Aynı rapora göre, 50 ila 60 köyden bazıları, acil durum yönetimine tabi olan her bir ilde yakılıp yıkılmıştır.

25. 1995 tarihli raporda, 1995 senesinde 400'den fazla köyün boşaltılmış olduğu ileri sürülmüştür. 1996 tarihli rapora göre, Olağanüstü Hal Bölge Valisi, köy boşaltmanın, güvenlik güçlerince gerçekleştirilmiş olduğunu asla kabul etmese de, toplam 918 köyün ve 1,767 mezranın çeşitli nedenlerle boşaltılmış olduğunu belirtmiştir.

26. 1997 ve 1998 tarihli raporlarda, Hükümet'in sistematik bir "iç güvenlik operasyonu" olarak köy boşaltma politikasının, 1990lı yıllar boyunca uygulanmış olduğu belirtilmiştir.

(c) İnsan Hakları Vakfı tarafından yayınlanan "Yakılmış/Boşaltılmış Köyler ve Göç" adlı kitaptan bölümler

27. Kitabın bölümleri, 1990 Şubat ve 1999 Ocak tarihleri arasında yakılmış ve/veya boşaltılmış köylerin, kapsamlı bir listesini vermektedir. Listede, Tepsili Köyü'nün, boşaltılmış veya zarar görmüş köyler arasında bulunduğu görülmemektedir.

28. Kitabın bölümleri, *Ülkede Gündem Gazetesi*'nden alınmış, köylerin boşaltılmasına ve bunun, yerlerinden edilmiş insanlar üzerindeki negatif etkilerine ilişkin birçok makaleyi kapsamaktadır. Makalelerde, birçok köylünün, köylerinin güvenlik güçlerince yakıldığı hususunda şikayette bulunarak yetkili Devlet makamlarına dilekçeler sunduğu vurgulanmaktadır.

29. Makalelerde ayrıca Hükümet'in, yerlerinden edilmiş insanların köylerine dönmelerine izin verilmesi yönündeki kamu bildirilerinin güvenilir olmadığı üzerinde durulmaktadır. Köylülerin köylerine girişleri fiziksel olarak engellenmiştir.

(d) Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Komisyonu'nun, güney ve güney-doğu Anadolu'daki yerleşim birimlerinin boşaltılmasını müteakip yerlerinden edilen insanların problemlerini dile getirmek üzere aldığı önlemlere ilişkin 14 Ocak 1998 tarihli rapor

30. Söz konusu rapor, on Meclis mensubundan oluşan bir Soruşturma Komisyonu'na hazırlanmıştır. Rapora göre, 1993 ve 1994 senelerinde 905 köy ve 2,923 mezra sakini, evlerinden çıkarılmış ve ülkenin, diğer bölgelerine gitmeye zorlanmıştır (sayfa 13).

31. Rapor, eski Diyarbakır Valisi Doğan Hatipoğlu'nun ifadesini içermektedir. Hatipoğlu, görevi süresince, askeri makamlarca gerçekleştirilen köy boşaltmaların dikkatini çekmiş olduğunu açıklamıştır. Nadiren de olsa köylerin yakıldığına ilişkin şikayetler aldığını belirtmiştir. Hatipoğlu, tüm köylerin PKK tehdidi nedeniyle boşaltılmış olduğunu söylemenin doğru olmayacağını belirtmiştir. Ayrıca, Hükümet'in yerlerinden çıkarılan insanların sağlıklı bir şekilde yeniden yerleştirilmesi için gerekli tedbirleri almadığını ileri sürmüştür (sayfa 13).

32. Raporda ayrıca 1995 senesinde İnsan Hakları Vakfı başkanı Yavuz Önen tarafından hazırlanan ve Araştırma Komisyonu'na sunulan "İnsan Hakları Raporu – Türkiye"ye değinilmektedir. Söz konusu raporda bir bölüm, göçmenlere ve yerlerinden

çıkarılmış köylülere adanmıştır. 1995 senesinde köylerin ve mezarların boşaltılması uygulamasının yaygın olduğundan bahsedilmektedir. Köylerdeki birçok eve zarar verilmiş veya yaşanmaz hale getirilmiştir. İnsanlar, bölgeden göç etmeye zorlanmış ve köylerini terk edene kadar köylülere baskı uygulanmıştır. 1995 senesi başlarında, köylülerinin köy korucusu olmayı kabul ettiği köyler dışında içinde yaşanan köy veya mezra bulunmamıştır (sayfa 19).

33. Soruşturma Komisyonu raporunda ayrıca, 3 Haziran 1997 tarihinde, Şırnak'tan bir milletvekili olan Salih Yıldırım tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, köylerinden çıkarılmış köylüler hususunda yapılan bir konuşmaya değinilmiştir. Yıldırım, köylerin, kendilerine karşı gelenlerin gözünü korkutmak amacıyla PKK tarafından, köyleri koruyamamaları, köylülerin köy korucusu olmayı reddetmesi veya PKK'ya yardım ettiklerinden şüphe edilmesi nedeniyle yetkili makamlarca boşaltılmış olduğunu belirtmiştir (sayfa 20).

34. Sonuç olarak raporda, yerleşim birimlerinde yaşayanlara, mezarlardan ziyade illerde, ilçelerde veya merkez köylerinde, eskiden yaşamakta oldukları bölgeye yakın alanlarda yeniden ev verilmesi ve göçmenlere öncelik vermek üzere, bölge sakinlerine iş alanı sağlamak amacıyla gerekli ekonomik tedbirlerin alınması gerektiği tavsiye edilmiştir.

2. Hükümet tarafından sağlanan dokümanlar

(a) Başvuranların sahip olduğu mallara ilişkin 2004 Nisan tarihli rapor

35. Söz konusu rapor, insan hakları suistimallerine ilişkin bir araştırmacı olan Şahin Özyurt tarafından hazırlanmıştır. Herbir başvuranın sahip olduğu malları tespit etmeyi amaçlamaktadır. Ali Artun'un, ilgili tarihte yıllık 128,000,000 Türk Lirası alabileceği 16,234 metrekare toprağa sahip olduğu görülmektedir. Toprağının toplam değeri 470,000,000 Türk Lirası'dır. Artun, TEDAŞ'a abone olmadığı belirterek evinde elektrik olmadığını belirtmiştir. Resmi kayıtlara göre, 1994 senesinden önce hiç vergi ödememiş olması nedeniyle herhangi bir ticari faaliyeti olmamıştır.

36. Tapu kayıtlarına göre, Mazlum Artun 17,406 metrekare toprağa sahiptir. İlgili tarihte yıllık 224,000,000 Türk Lirası alabileceği hesaplanmıştır. Mallarının değerinin, 826,000,000 Türk Lirası olduğu hesaplanmıştır. Ayrıca, yoksul insanlara tıbbi bakım için verilen bir "yeşil kart"a sahiptir ve tedavisi için Ovacık Valiliği'nden 3,000,000 Türk Lirası almıştır.

37. Tapu kayıtlarına göre, Hıdır Sevim 26,520 metrekare toprağa sahiptir. İlgili tarihte yıllık 224,000,000 Türk Lirası alabileceği hesaplanmıştır. Mallarının değerinin, 400,000,000 Türk Lirası olduğu hesaplanmıştır. Ayrıca, iddia edildiği gibi "özel orman"ı yoktur ancak yalnızca, kereste almasına izin verilmiştir. Bu tür bir ayrıcalık yalnızca, yeterli geliri olmayan yoksul kişilere verilmektedir.

38. Sinan Güloğlu, Ovacık'a bağlı Çakmaklı Köyü'nde yaşamıştır. Tapu kayıtlarına göre, 625 metrekare toprağa sahiptir. Tepsili'de yaşamamıştır ancak, orada kovanları vardır. Ovacık Valiliği'nden yardım olarak bir koyun sürüsü ve 176,000,000 Türk Lirası kabul etmiştir. 13 Mayıs 1999 tarihinden bu yana yeşil kart sahibidir.

39. Zeynel Güloğlu da Ovacık ilçesine bağlı Çakmaklı köyünde yaşamaktaydı. Tapu sicili kayıtlarına göre toplam 992 metrekare arsaya sahipti. Musa Arat'ın evinde kiracı olarak

yaşıyordu ve Tepsili’de arı kovanları vardı. Ovacık İlçe Kaymakamlığı’ndan 75.000.000 TL para yardımı almıştır. 15 Ocak 2004 tarihinden itibaren yeşil kart sahibi olmuştur.

b) Seyit Ali Aktaş’ın iki jandarma subayı tarafından alınan 10 Mart 2004 tarihli ifadeleri

40. Tanık, Tepsili köyünde ikamet eder. Tanığın ifadeleri, AİHM’ye başvuruda bulunmuş olan Ali Artun ve Hıdır Sevim’in durumunu belirlemek amacıyla alınmıştır. Tanık, köyün, terör faaliyetleri ve bölgede güvenliğin olmaması nedeniyle tahliye edilmiş olduğunu ifade etmiştir. Köylülerin hepsi diğer köylere veya illere taşınmıştı ve sözkonusu zamanda Tepsili’de kimse yaşamıyordu. Köydeki evler doğal etkenler sebebiyle harabe haline dönmüştür. Köyde elektrik, okul veya telefon yoktu. Ali Artun köyü terk edip İstanbul’a taşınmıştır ve burada 2000 senesinde vefat etmiştir. Hıdır Sevim İzmit iline bağlı Genze ilçesine taşınmıştır, burada ailesiyle birlikte yaşamaktadır.

c) Hıdır Güloğlu ve Seyit Ali Aktaş’ın iki jandarma subayı tarafından 10 Mart 2004 tarihinde alınan ortak ifadeleri

41. Tanıklar Hıdır Güloğlu ve Seyit Ali Aktaş, sırasıyla, Çakmaklı ve Tepsili köylerinin sakinleridir. Başvuran Sinan Güloğlu’nun, Tepsili’de ikamet etmediğini ancak orada arı kovanları olduğunu ifade etmişlerdir. Tepsili’de herhangi bir arsası da yoktur. Ayrıca, Sinan Güloğlu’nun şu anda, açık yolu, suyu, elektriği ve telefon hizmetleri olan Çakmaklı köyünde yaşadığını iddia etmişlerdir.

42. Tanıklar, başvuran Zeynel Güloğlu hakkında, onun Tepsili’de Musa Arat’ın evinde kiracı olarak yaşadığını ancak köyde herhangi bir arsanın sahibi olmadığını kaydetmişlerdir. Geçimini hayvancılıkla sağlamaktadır. Tanıklar, ayrıca, Zeynel Güloğlu’nun şu anda Ovacık ilçesinin Kandolar semtinde yaşadığını ifade etmişlerdir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

43. İlgili iç hukukun tam açıklaması *Yöyler – Türkiye* (no. 26973/95, §§ 37-49, 24 Temmuz 2003) ve *Matyar – Türkiye* (no. 23423/94, §§ 93-106, 21 Şubat 2002) kararlarında bulunabilir.

HUKUK

I. HÜKÜMET’İN ÖN İTİRAZI

44. Hükümet, 29 Nisan 2005 tarihli ek görüşlerinde, 14 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilen ‘Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılansması ve Teröre Karşı Alınan Önlemler Hakkında Kanun’ ışığında iç hukuk yollarının tüketilmemesine ilişkin bir ön itirazda bulunmuştur. Bu Kanun, yetkililerin terörle mücadelesi sırasında zarar görmüş olan başvuranların AİHS mağduriyetlerini telafi edebilecek yeterli bir hukuk yolu sağlamıştır. Hükümet, dolayısıyla, AİHM’den, bu başvurunun incelemesini durdurmasını ve başvuranlardan iç hukukta yürürlüğe konulan yeni hukuk yolundan yararlanmalarını istemesini talep etmiştir.

45. Başvuranlar, Hükümet'in itirazına karşı çıkmışlar ve AİHM'nin kabuledilebilirlik kararından sonra kendilerinden yeni bir hukuk yolunu tüketmenin talep edilemeyeceğini ileri sürmüşlerdir.

46. AİHM, 2 Eylül 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında, şikayetlerine yönelik etkili bir soruşturmanın olmaması dolayısıyla başvuruların iç hukukta yeni herhangi bir hukuk yolunu takip etmelerine gerek olmadığı kararını vermiş olduğunu anımsar. Bu itirazın, başvuru kabuledilebilir ilan edildikten sonra yapıldığını kaydeder. O nedenle, Hükümet'in, bu aşamada, esas itibarıyla, kabuledilebilirliğe itirazlarda bulunmasının engellenmiş olduğu değerlendirilebilir (Mahkeme İç Tüzüğü'nün 55. maddesi; bkz. *Amrollahi – Danimarka*, no. 56811/00, § 22, 11 Temmuz 2002; ve *Nikolova – Bulgaristan* [BD], no. 31195/96, § 44, AİHM 1999-II). Dolayısıyla, Hükümet'in itirazı, işlemlerin bu aşamasında dikkate alınamaz.

II. AİHS'NİN 3. VE 8. MADDELERİNİN VE 1 NO.'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

47. Başvuranlar, Devlet güvenlik güçleri tarafından Tepsili köyünden zorunlu tahliyelerinin ve evlerinin ve mülkiyetlerinin yıkımının AİHS'nin 3. ve 8. maddelerinin ve 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlallerine yol açmış olduğunu iddia etmiştir. Bu maddelerin ilgili kısımları şöyledir:

Madde 3

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

Madde 8

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.”

1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesi

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez.”

48. Başvuranlar, Devlet güvenlik güçleri tarafından evlerinden zorla tahliye edilmelerinin ve mülkiyetlerinin kasti yıkımının, mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme haklarının ve aile hayatına saygı gösterilmesi haklarının ihlalini

oluşturduğunu ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, mülkiyetlerinin yıkımı ve köylerinden zorla tahliye edilmeleri sırasında mevcut şartların insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye vardığını iddia etmişlerdir.

49. Hükümet, başvuruların şikayetlerinin somut temelini reddetmiş ve onların asılsız olduklarını ileri sürmüştür. Bu bağlamda, başvuruların köyünün, güvenlik güçleri tarafından hiçbir zaman tahliye edilmemiş veya yakılmamış olduğunu iddia etmişlerdir. Başvuranlar, köylerini, bölgede PKK tarafından sürdürülen yoğun terör faaliyetleri nedeniyle terk etmişlerdir. Yetkililer tarafından yürütülen soruşturma, başvuruların evlerinin, asker üniforması giyen teröristler tarafından yakılmış olabileceğini açığa çıkarmıştır.

50. AİHM, sözkonusu başvuruya yol açan olayların asıl nedenine ilişkin bir uyuşmazlıkla karşı karşıya kalmıştır. Dolayısıyla öncelikle, iddia edilen olaylar sırasında bölgede hüküm süren genel durumu gözönüne almalıdır. Bu bağlamda, AİHM, ilgili tarihte, Türkiye'nin olağanüstü hal bölgesinde güvenlik güçleri ve PKK üyeleri arasında şiddetli çatışmaların yer almış olduğunu gözlemler. Çatışma halinde olan iki tarafın faaliyetlerinden kaynaklanan bu iki misli şiddet, birçok insanı evlerini terk etmek zorunda bırakmıştır. Ayrıca, ulusal makamlar, bölgedeki nüfusun güvenliğini sağlamak için bir grup yerleşim bölgesini tahliye etmiştir (bkz., *Doğan ve Diğerleri – Türkiye*, no. 8803-8811/02, 8813/02 ve 8815-8819/02, § 142, AİHM 2004- ... (alıntılar)). Ancak, AİHM birçok benzer davada da, güvenlik güçlerinin, bazı başvuruların evlerini ve mallarını kasıtlı olarak tahrip ettiğini, onları geçimlerinden mahrum bıraktığını ve Türkiye'nin olağanüstü hal bölgesinde yer alan köylerini terk etmek zorunda bıraktığını tespit etmiştir (bkz., diğer birçok kararın yanı sıra, *Akdivar ve Diğerleri - Türkiye*, 16 Eylül 1996 tarihli karar, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV; *Selçuk ve Asker - Türkiye*, 24 Nisan 1998 tarihli karar, *Reports* 1998-II, *Menteş ve Diğerleri - Türkiye*, 28 Kasım 1997 tarihli karar, *Reports* 1997-VIII, *Bilgin - Türkiye*, no. 23819/94, 16 Kasım 2000, ve *Dulaş - Türkiye*, no. 25801/94, 30 Ocak 2001).

51. Durum böyle olunca, hem Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun hem de AİHM'nin daha önce, Devlet güvenlik güçlerinin mülkiyetin haksız tahribinin faileri oldukları iddia edildiği Türkiye'deki benzer davalarda delil tespiti görevlerine giriştikleri belirtilmelidir (bkz., diğer birçok kararın yanı sıra, yukarıda anılan *Akdivar ve Diğerleri* ve *Yöyler*; *İpek – Türkiye*, no. 25760/94, AİHM 2004-...). O davalarda, AİHS kurumlarını böyle bir uygulamaya başvurmaya iten temel sebep, etkili bir yerel soruşturmanın yokluğunda delilleri tespit edememiş olmalarıdır.

52. Tanıklar çağırarak kendi delil tespiti uygulamasına girişme yoluyla bu davanın delillerini tespit etme girişiminde bulunamamak AİHM için bir üzüntü konusudur. Ancak, AİHM, böyle bir uygulamanın davanın gerçek olaylarını ortaya koyabilecek yeterli delil sağlamayacağını değerlendirir, zira uzun bir sürenin geçmesi, ki sözkonusu davada bu süre neredeyse on bir yıldır, ifade vermeleri için tanıkları bulmayı daha güç kılar ve bir tanığın olayları detaylı ve doğru olarak hatırlama kapasitesini düşürür (bkz., yukarıda anılan, *İpek* § 116). Dolayısıyla, AİHM, taraflarca sunulan mevcut delillere dayanarak karara varmalıdır (bkz. *Pardo – Fransa*, 20 Eylül 1993 tarihli karar, Seri A no. 261-B, s. 31, § 28, *Çaçan – Türkiye* kararında anılan, no. 33646/96, § 61, 26 Ekim 2004). Ancak, taraflarca sağlanan yazılı belgelerin, özellikle yazılı ifadelerin, sorgulamada ve çapraz sorgulamada test edilmediği ve dolayısıyla bu davada ulaşılabilecek herhangi bir sonuç için olası bir yanıltıcı temel oluşturabileceği gerçeğine dikkat etmelidir.

53. Daha önce kaydedildiği gibi ve ilgili zamanda Türkiye'nin güneydoğu bölgesindeki köylerin yıkımı ve tahliyesine ilişkin bağımsız raporları göz önünde tutarak (bkz. yukarıda 23-34. paragraflar), başvuruların, köylerinden zorla tahliye edilmiş olduklarına ve evlerinin ve mülkiyetlerinin Devlet güvenlik güçleri tarafından yakılmış olduğuna dair iddiaları *prima facie* savunulmaz olarak gözden çıkarılamaz. Ancak, AİHM için, AİHS'nin amaçlarına uygun, delillerle ilgili gerekli ispat ölçütü "suçun kesin olarak veya her türlü makul şüpheden uzak olarak kanıtlanmış olması" ölçütüdür ve böyle bir ispat yeterli derecede kuvvetli, açık ve uygun sonuçların veya benzer çürütülmemiş fiili karinelerin bir arada var olmasına bağlı olabilir (bkz. *İrlanda – İngiltere*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, Seri A no. 25, s. 65, § 161).

54. Bu bağlamda, AİHM, başvuruların, güvenlik güçleri tarafından evlerinin ve mülkiyetlerinin yakılmasıyla ilgili herhangi bir görgü tanığı ifadesi sunmadıklarını kaydeder. Ayrıca, iddia edilen olaylarda yer alan askerlerin kimliğine dair herhangi bir ayırtı vermemişlerdir. Bunun yanında, başvuruların, Ovacık Cumhuriyet Savcılığı tarafından başlatılan işlemlere müdahale ettikleri veya yargı makamlarına şikayette bulunmalarını müteakip davalarını takip ettikleri gözükmemektedir. Başvuranlar, yetkililer tarafından yürütülen soruşturmayı takip etmemelerine ilişkin bir açıklama sunmamışlardır. Ayrıca, AİHM, dosyada, Hükümet'in görüşlerini ve başvuruların hemşerilerinin tanık ifadelerini çürütecek bir delil bulmamıştır.

55. Yukarıda belirtilenlerin ışığında ve başvuruların iddialarını doğrulamadıklarını gözönünde tutarak, AİHM, Devlet güvenlik güçleri tarafından başvuruların köylerinden zorla tahliye edildiklerinin veya evlerinin yakıldığının, gerekli ispat ölçütüne göre kanıtlanmadığına karar verir.

56. Bu durum karşısında, AİHM, AİHS'nin 3. ve 8. maddelerinin veya 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediği kararına varır.

III. AİHS'NİN 5 § 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

57. Başvuranlar, evlerinin yıkımı ve Tepsili köyünden zorla tahliye edilmeleri sırasında mevcut şartların, aynı zamanda, AİHS'nin 5 § 1. maddesinde yer alan kişi özgürlüğü ve güvenliği haklarının ihlaline varmış olduğunu iddia etmiştir. Bu madde şöyledir:

"1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz."

58. Hükümet, davanın bu yönü hakkında görüş belirtmemiştir.

59. AİHM, 5 § 1. maddenin esas amacının, Devlet tarafından keyfi olarak özgürlükten mahrum edilmeye karşı koruma olduğunu anımsar.

60. Bu davada, başvurular, hiçbir zaman yakalanmamış, tutuklanmamış veya başka bir şekilde özgürlükten mahrum edilmemişlerdir. Başvuranların, evlerinin ve mülkiyetlerinin iddia edilen kaybindan kaynaklanan güvensiz durumları, 5 § 1. maddede yer alan kişi güvenliği kavramının kapsamına girmemektedir (bkz., yukarıda anılan, *Çaçan* § 70; ve *Kıbrıs – Türkiye* [BD], no. 25781/94, § 228, AİHM 2001-IV).

61. Yukarıda belirtilenlerin ışığında, AİHM, AİHS'nin 5 § 1. maddesinin ihlal edilmediği kararına varır.

IV. AİHS'NİN 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

62. Başvuranlar, güvenlik güçleri tarafından zorunlu tahliyelerine ve evlerinin yıkımına itiraz etmelerini sağlayacak, medeni haklarını savunmak için bir mahkemeye erişim de dahil olmak üzere, etkili bir hukuk yolundan yoksun bırakılmış olduklarından şikayetçi olmuşlardır. AİHS'nin 6 § 1. ve 13. maddelerine istinat etmişlerdir. 6 § 1. maddenin ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, ... medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar ... konusunda karar verecek olan, ... [bir] mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ... olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

ve AİHS'nin 13. maddesi şöyledir:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

A. AİHS'nin 6 § 1. maddesi

63. Başvuranlar, yetkililerin onların iddialarına yönelik etkili bir soruşturma yürütmemesi nedeniyle, medeni haklarını savunmak için bir mahkemeye erişim haklarının olanaksız kılınmış olduğunu ileri sürmüşlerdir. Görüşlerine göre, böyle bir soruşturma olmadan, hukuk mahkemeleri usulünde tazminat alma şansları olmazdı.

64. Hükümet, başvuranların, iç hukukta mevcut olan hukuk yollarını takip etmemiş olduklarını iddia etmiştir. Başvuranlar hukuk davası açmış olsalardı mahkemeye etkili erişimden yararlanırlardı.

65. AİHM, başvuranların, 2 Eylül 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında belirtilen gerekçeler nedeniyle hukuk mahkemelerinde dava açmadıklarını kaydeder. Dolayısıyla, işlemleri başlatmış oldukları takdirde ulusal mahkemelerin başvuranların iddiaları hakkında karar vermiş olup olamayacağını belirlemek mümkün değildir. AİHM'nin görüşüne göre, başvuranların şikayetleri, esas olarak, güvenlik güçleri tarafından köylerinden zorunlu tahliyelerine ve evlerinin ve mülkiyetlerinin kasti yıkımına yönelik etkili bir soruşturmanın olmadığı iddiasına ilişkindir. Dolayısıyla, AİHM, bu şikayeti, AİHS'nin ihlal edildiği iddialarına yönelik etkili bir hukuk yolu sağlamak için Devlet'lere daha genel bir yükümlülük yükleyen, 13. madde açısından inceleyecektir (bkz., yukarıda anılan, *Selçuk ve Asker* § 92).

66. AİHM, dolayısıyla, AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edilip edilmediğini tespit etmenin gerekli olmadığına karar verir.

B.AİHS'nin 13. maddesi

67.Başvuranlar, AİHS'nin 13. maddesi kapsamında maruz kaldıkları AİHS ihlalleri bağlamında hiçbir etkili hukuk yolunun bulunmadığını ileri sürerek şikayetçi olmuşlardır.

68.Hükümet, soruşturmada hiçbir noksanlık olmadığını ve yetkililerin başvuranların başvurularına ilişkin olarak etkili soruşturma yürüttüğünü belirtmiştir.

69.AİHM, AİHS'nin 13. maddesinin, ulusal hukuk sisteminde her ne şekilde güvence altına alınmış olursa olsun, AİHS hak ve özgürlüklerinin özünün uygulanması için, ulusal düzeyde etkili bir hukuk yolunun bulunmasını teminat altına aldığını tekrarlar. Buna göre, Sözleşmeciler Devletlere bu madde bağlamında AİHS yükümlülüklerini yerine getirmede bir takdir yetkisi tanınmış olmasına rağmen, 13. maddenin maksadı, AİHS kapsamında "savunulabilir bir iddia"nın konusuna eğilmek ve uygun bir tazmin sağlamak için yerel bir iç hukuk yolunun sağlanmasını şart koşmaktır. 13. madde kapsamındaki yükümlülüğün kapsamı, başvuranın AİHS kapsamında yaptığı şikayetin niteliğine göre değişir. Ancak yine de, 13. maddenin şart koştuğu hukuk yolu, hem uygulamada hem de hukukta "etkili" olmalı ve bilhassa uygulanması, sorumlu Devlet yetkililerinin davranışları veya ihmalleriyle kanunsuz olarak engellenmemelidir (bkz. yukarıda anılan *Dulaş ve Söyler*, sırasıyla §§ 65 ve 87).

70. AİHM, bu davada elde edilen kanıtlar temelinde, başvuranlarının evlerinin tahrip edildiğinin veya iddia edildiği gibi Devlet güvenlik güçleri tarafından zorla evlerinden çıkarıldıklarının gerekli olan kanıt standardı seviyesinde ispatlanmadığını hatırlatır (bkz. 55. paragraf). Ancak, bu, 13. maddenin maksadı bağlamında, başvuranların şikayetlerinin, 13. maddenin koruduğu unsurlar kapsamının dışında olduğu anlamına gelmemektedir (bkz. *D.P. ve J.C. – İngiltere*, no. 38719/97, 10 Ekim 2002, § 136). Bu şikayetlerin, temelsiz olduğu ilan edilmemiştir, dolayısıyla esaslarının incelenmesi gereklidir. Ayrıca, 2 Eylül 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararlarında AİHM, yetkililerin başvuranların şikayetlerine yönelik yürüttükleri soruşturmanın etkili olmadığı dikkate alındığında, başvuranların iç hukukta başka bir hukuk yolu aramaktan muaf oldukları sonucuna varmıştı.

71. Bunun üzerine, AİHM, 13. maddenin şartlarının literal olarak yorumlanmasına karşın, başka bir madde ihlalinin bulunmasının bu maddenin uygulanması için bir ön şart olmadığını tekrarlar (*Boyle ve Rice – İngiltere*, 27 Nisan 1988 kararı, Seri A no. 131, § 52). Buna göre, kabuledilebilirlik kararındaki tespitleri ve başvuranın iddialarının prima facie temelsiz olarak nitelendirilip göz ardı edilmemesi gerektiği şeklindeki kanısını dikkate alarak, AİHM (bkz. 60. paragraf), başvuranların şikayetlerinin, AİHS'nin 13. maddesinin maksadı bağlamında, savunulabilir AİHS ihlalleri iddiaları ortaya koyduğu kanısındadır (bkz. *mutatis mutandis*, AİHS'nin 6. maddesinin uygulanmasının risk altında olmasıyla ilgili olarak, *Mennitto – İtalya*, [BD], no. 33804/96, § 27, AİHM 2000-X).

72.Davanın kendine özgü şartlarına dönüldüğünde, AİHM, Ovacık Cumhuriyet Savcısı'nın yetkisizlik kararını takiben, Ovacık İlçe İdare Kurulu idari yetkilileri, başvuranın iddialarına yönelik soruşturma başlattığını not eder.

73. Her halükarda, AİHM, hiyerarşik olarak bir valiye bağlı memurlardan oluşmaları ışığında, Türkiye'nin güneydoğusundaki idare kurullarının bağımsız bir soruşturma yapabilmelerine ilişkin ciddi kuşkularını daha önce ifade etmiştir (bkz. diğerlerinin yanı sıra, Güleç – Türkiye, no.21593/93, § 80, *Reports* 1998-IV; yukarıda anılan *Yöyler ve İpek*,

sırasıyla §§ 93 ve 207). Soruşturmada belirlenen ciddi eksiklikler, AİHM'nin bu davada farklı bir sonuca varmasına izin vermemektedir.

74. Bu şartlarda, yetkililerin, başvuranların Tepsili'deki mülklerin tahrip edilmesine ilişkin iddialarına yönelik kapsamlı ve etkili bir soruşturma yaptığı söylenemez.

75. Buna göre, AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

V. V.AİHS'NİN 6., 8. VE 13. MADDELERİ İLE 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ BAĞLAMINDA AİHS'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

76. Başvuranlar, Kürt kökenleri sebebiyle, ayrımcılığa maruz kaldıklarını ve bunun AİHS'nin 6., 8. ve 13. maddeleri ile 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi bağlamında AİHS'nin 14. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. 14. maddeye göre:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.”

77. Başvuranlar, evlerinin ve mallarının tahrip edilmesinin resmi bir politikanın sonucu olduğunu, ve bunun Kürt kökenleri sebebiyle ayrımcılık teşkil ettiğini ifade etmişlerdir.

78. Hükümet başvuranların iddialarına itiraz etmiştir.

79. AİHM, başvuranların iddialarını kendisine sunulan kanıt temelinde incelemiştir ancak temelden yoksun olduğu kanısına varmıştır. Dolayısıyla, AİHS'nin 14. maddesi ihlal edilmemiştir.

VI. AİHS'NİN 18. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

80. Başvuranlar, şikayet konusu müdahale ve kısıtlamaların, AİHS'ye uygun olmayan maksatlar için uygulandığını iddia etmiştir. AİHS'nin 18. maddesine atıfta bulunmuşlardır. Bu maddeye göre:

“Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince, sözü edilen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar ancak öngörülen amaçlar için uygulanabilir.”

81. AİHM, bu iddiayı elindeki kanıtlar temelinde halihazırda incelediğine ve iddianın temelden yoksun olduğunu tespit ettiğine işaret eder. Dolayısıyla, bir 18. madde ihlali belirlenmemiştir.

VII. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

82. AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A.Tazminat

83.Başvuranlar, evlerinin tahrip edilmesi ve Ekim 1994'ten bu yana ekonomik faaliyetlerine dönememeleri sonucunda maruz kaldıkları maddi zarar için toplam 916.560.000.000 TL¹ maddi tazminat talep etmiştir.

84.Hükümet, AİHS ihlali bulunmadığı için başvuranlara hiçbir adil tazminat ödenmemesi gerektiğini belirtmiştir. Alternatif olarak, şayet AİHM herhangi bir AİHS ihlali tespit ederse, başvuranların talep ettiği miktarların spekülatif olduğunu ve bölgenin ekonomik gerçeklerini yansıtmadığını ifade etmiştir.

85.AİHM, başvuranların iddia ettiği zararlar AİHS ihlali arasında bir sebep sonuç bağı olması ve bunun uygun hallerde kazanç kaybına yönelik bir tazminatı kapsamı gerektiğini tekrarlar (bkz. diğerlerinin yanı sıra, 13 Haziran 1994 tarihli *Barbéra, Messegué ve Jabardo – İspanya* kararı, Seri A no. 285-C, ss.57-58, §§ 16-20). Ancak, bu davada, başvuranların evlerinin yakıldığının ya da onların Devlet güvenlik güçleri tarafından zorla köylerinden çıkarıldıklarının, gerekli olan kanıt standardı seviyesinde belirlenmediğini hatırlatır (bkz. 55. paragraf). Buna göre, AİHS ihlali teşkil edecek konu – etkili bir soruşturmanın yokluğu – ile başvuranlarca iddia edilen maddi zarar arasında sebep sonuç bağı yoktur. Dolayısıyla, başvuranların bu başlık altındaki taleplerini reddeder.

B.Manevi tazminat

86.Başvuranların her biri, 20.000 Euro manevi tazminat talep etmiştir. Bu bağlamda, köylerinden çıkarılmalarından ve Tepsili'deki evleri ve mallarının tahrip edilmesinden sonra maruz kaldıkları acı ve yoksulluğa atıfta bulunmuşlardır.

87.Hükümet, bu meblağın aşırı ve haksız olduğunu ileri sürmüştür.

88.Yerel makamların başvuranların şikayetlerine yönelik kapsamlı ve etkili bir soruşturma yapmadığını ve bunun AİHS'nin 13. maddesini ihlal ettiğini tespit etmiştir (bkz. 104-109 paragraflar). Dolayısıyla, bir manevi tazminat ödenmesi gerekmektedir. İddiaların ciddiyetini dikkate alarak eşitlik temelinde bir değerlendirme yaparak AİHM, başvuranların her birine ödeme gününde geçerli kur üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere 4.000 Euro (toplam 20.000 Euro) ödenmesine karar vermiştir.

C.Mahkeme masrafları

89. Başvuranlar, davalarının AİHS kurumlarında hazırlanması ve sunulmasındaki masraf ve ücretler için toplam 31.850 Euro talep etmiştir. Bu meblağa avukatlarının ücretleri dahildir (her bir başvuran için 60 saat 20 dakika çalışma saati ve telefon görüşmeleri, posta, çeviri ve kırtasiye masrafları).

90.Hükümet, bu talebin aşırı ve temelden yoksun olduğunu ileri sürmüştür. Başvuranların iddialarını ispatlamak için hiçbir makbuz veya başka herhangi bir belge ortaya koymadıklarını öne sürmüştür.

¹ Yaklaşık 560.000 Euro.

91. AİHM, başvuruların AİHS kapsamındaki şikayetlerini ancak kısmen ortaya koyabildiklerine işaret eder. Ancak, bu dava, detaylı inceleme gerektiren karmaşık olgusal konular içermektedir. Bu bakımdan, AİHM, yalnızca gerektiği için ve gerçekten yapılmış adli masrafların AİHS'nin 41. maddesi bağlamında ödenebileceğini hatırlatır. Başvuranlar tarafından sunulan taleplerin detaylarını dikkate alarak AİHM, uygulanabilecek her türlü vergi hariç ve Avrupa Konseyi'nden yasal yardım olarak alınmış 3.800 Fransız Frankı (yaklaşık 580 Euro) çıkarılmak üzere başvuranlara toplam 3.150 Euro ödenmesine karar vermiştir.

D.Gecikme faizi

92. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM

1. Hükümet'in ön itirazının reddine,
2. AİHS'nin 3. ve 8. maddeleri ile 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine,
3. AİHS'nin 5 § 1. maddesinin ihlal edilmediğine,
4. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin incelenmesinin gerekli olmadığına,
5. AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine,
6. AİHS'nin 3., 6., 8. ve 13. maddeleri ve 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi ile birlikte ele alındığında AİHS'nin 14. maddesinin ihlal edilmediğine,
7. AİHS'nin 18. maddesinin ihlal edilmediğine,
8. (a) Sorumlu Devlet'in, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek ve başvuruların Türkiye'deki banka hesabına yatırılmak üzere
 - (i) her bir başvurana 4.000 Euro (dört bin Euro) manevi tazminat;
 - (ii) mahkeme masrafları için, başvuranlara, 580 Euro (beş yüz seksen Euro) çıkarılmak üzere toplam 3.150 Euro (üç bin yüz elli Euro);
 - (iii) bu meblağlara uygulanabilecek her türlü vergiyi ödemesine;
- (b) Yukarıda anılan üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;
9. Başvuranların adil tazmin talebinin kalan kısmının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddelerin uyarınca 2 Şubat 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Vincent BERGER
Yazı İşleri Müdürü

Bostjan ZUPANCIC
Başkan